fahs

NUMMER 2 APRIL 2007 21. ÅRGANG

Her og der i Nyrup Hegn dukker en stenbrolægning op som tegn på den gamle kongevejs forløb.
Foto: BWD, december 2006

et blad fra

Frederiksborg Amts Historiske Samfund

Kære medlemmer
Som det er alle bekendt afholdt foreningen sin ordinære generalforsamling mandag den 26. marts. I år har bestyrelsen valgt at publicere beretningen og regnskabet på foreningens hjemmeside www.fahs.dk Materialet bliver således hverken trykt i FAHS-bladet eller bagerst i den kommende årbog. Har man ikke adgang til internettet, er jeg sikker på, at man kan få hjælp på det nærmeste bibliotek.

På generalforsamlingen blev bestyrelsens forslag til ændring af foreningens love vedtaget. I henhold til de gældende love skal vedtægtsændringer desuden vedtages på en ekstraordinær generalforsamling. Denne foregår mandag d. 23. april kl. 19, der blev indkaldt til den i FAHS-bladet nr. 1 (sammen med indkaldelsen til den ordinære generalforsamling).

På genralforsamlingen blev bestyrelsen genvalgt og har konstitueret sig således:
Eva Stennicke - formand
Peter Kalko - næstformand
Anders Alsløv - kasserer
Margrethe Krogh - sekretær
Torben Bill-Jessen - tur-tovholder

Forårsturen langs Esrum Kanal bliver FREDAG DEN 25. MAJ KL. 13. Hvis der er nogen, som har hørt mig mumle om en anden dato på generalforsamlingen, så skal man glemme alt om det, og møde op den 25. maj. Jeg håber det bliver lige så fint vejr, som det er i skrivende stund (weekenden før påske), og at der er mange, som både har mulighed for og lyst til at deltage i turen. Læs mere om turen på bagsiden og se også kortet på side 11.
Eva Stennicke

fahs

FAHS er medlemsblad for Frederiksborg Amts Historiske Samfund og udkommer fire gange om året; i februar, april, august og november.
Artikler til bladet sendes til:
Frederiksborg Amts Historiske Samfund
v/ Eva Stennicke c/o Helsingør Kommunes Biblioteker,
Marienlyst Alle 4, 3000 Helsingør.
Telefon: 4928 3622, fax: 4928 3627
E-mail: eva.stennicke@mail.dk
Indmeldelse, spørgsmål omkring medlemskab og lign.:
Eva Stennicke - se e-mail, tlf. nr. og adresse ovenfor.
Hjemmeside og adgang til årbogsregister: www.fahs.dk

Redaktion
Bibliotekar
Eva Stennicke
(ansvarshavende red.)
Layout, sats og tilrettelæggelse:
Eva Stennicke

Tryk: FOA

Valentin von Spangenbergs kongevej mellem Kronborg og Frederiksborg fra 1585

af Bjørn Westerbeek Dahl

Forløbet af Frederik II's og Christian IV's nordsjællandske kongeveje kendes i grove træk, og kan derfor følges i landskabet eller på et kort: Således løb kongevejen fra Frederiksborg til Kronborg gennem Stenholts Vang, over Danstrup Mark, gennem Reerstrup til Nyrup, hvorfra den fortsatte gennem Nyrup Hegn til Helsingør (1).

Kendes således forløbet af denne og de fleste nordsjællandske kongeveje, kendes stort set intet til det praktiske arbejde, der måtte udføres, før vejene var anvendelige for kongen og hans folk.

Det er derfor ikke uden interesse i denne henseende, at der i Øresundstoldregnskabet for 1585 er fundet et udgiftsregnskab for arbejder på kongevejen mellem Frederiksborg og Helsingør (2).

Arbejdet

Udgiften er en ren lønudgift og består af tre ruller over arbejdere, der har fået udbetalt dagløn af Øresundstoldkassen. Her nævnes arbejderens navn, hvor mange dage han har arbejdet og hvor meget han fik for det pr. dag.

Der står således intet om udgifter til materialer, eventuelle ekspropriationer eller andet, som kendes fra anlæg af senere veje. Men rullerne i sig selv er nu ikke uden interesse. Som et supplement findes en rulle for arbejdet med en stikvej fra den overordnede kongevej gennem Teglstrup Hegn til Hammermøllen i Hellebæk.

Rullerne er desværre udaterede, men de ligger i forlængelse af tilsvarende ruller over arbejdsfolkene på Kronborg, hvor årets arbejde blev indstillet den 27. november, og arbejdet er vel foregået fra dette tidspunkt frem til nytår 1586, der samtidigt betegner slutningen på regnskabsåret.

De tre ruller over arbejdere på selve kongevejen viser, at der var henholdsvis 208, 234 og 163 arbejdere på vejarbejde, og der udbetaltes beløb der svarede til 2.184½, 2.068½ og 1301 arbejdsdage. I tilknytning til den første og den tredje rulle findes to særskilte lister over de folk, der havde arbejdet hos tømmermanden Påske Albret. Han havde haft 21 og 17 personer, der havde arbejdet hvad der svarer til 126 dage og 51½ dage. Desuden viser den supplerende rulle for vejen gennem Teglstrup Hegn, at 145 mand havde været i sving med vejen til Hammermøllen med en indsats, der svarede til 407 arbejdsdage.

Alt i alt er det noget, der ligner et imponerende opbud til et storstilet projekt. Selvom tallene imidlertid kan synes store, så svarer den totale arbejdsmængde pr. mand blot til 7,7 arbejdsdage, altså blot lidt over en enkelt af datidens 6-dages uger. Tager man Albrets tømrere for sig alene svarede deres arbejdsindsats blot til 4,5 dag pr. mand.

Selvom vejarbejdet således kun har varet forholdsvis kort, var der sat en stor arbejdsstyrke ind på opgaven, og man må have nået en hel del. Det nævnes som omtalt ikke noget steds, hvorledes man greb arbejdet an: Men man kan forestille sig at der er blevet fjernet træer og buske, hvor vejen skulle gå. Der er sikkert også blevet gravet grøfter og udjævnet vejforløb.

Tømrermester Påskes folk arbejdede efter den sidste af de to ruller over hans folk angiveligt "i skoven", og de har vel fældet træer til brug for fremstilling af hjulbøre og redskaber af træ. Måske har de også anlagt

småbroer og gennemløb ved vejens krydsning med åer og bække.

Arbejdsfolkene

Rullerne nævner et i alt 375 forskellige navne. Mange af dem er helt anonyme, Christen Nielsen, Hans Sørensen og Jon Olsen osv., men en del kan nærmere bestemmes på grund af deres efternavn- eller rettere tilnavn.

Det er i sig selv forbundet med en vis usikkerhed at stedfæste folks hjemstavn som følge af en tilføjelse til et navn, da man jo ikke ved om navnet betegner en anden tilknytning til stednavnet end netop fødested eller hjemstavn. Men accepterer man denne mulighed for at lokalisere folk fra ældre tid, der ligger i tilføjelsen til deres "borgerlige" navn, da kan 120 af de 375 mand med en vis sikkerhed lokaliseres. Det ses heraf, at 25 procent kom fra Sjælland, 6 procent fra Fyn og tilsvarende 6 procent fra Skåne. Jylland (inkl. Slesvig) dominerer dog med hele 43 procent. Der var 19 procent udlændinge, der alle angives at komme fra Tyskland.

Tallene bærer den usikkerhed i sig, at folk man kendte ikke blev identificeret med en angivelse af stednavn. Derfor er Sjælland og måske særligt Nordsjælland givetvis underrepræsenteret.

Arbejdet må have trukket en del folk fra Nordsjælland til sig, og det er ikke overraskende at se 3 fra Gurre (Hans Gurre, Morten Gurre, Oluf Gurre) og 3 fra Helsingør (Jens Hansen, Jens Nielsen og Søren Mikkelsen), 2 fra Espergærde (Jens Christensen, Jens Nielsen), 2 fra Lokkerup (Anders Jensen, Jens Jyde), 2 fra Reerstrup (Anders Jensen og Peder Mogensen) og 2 fra Tikøb (Jørgen Jensen og Oluf Jørgensen,). Endelig kom er 1 mand fra hver af byerne Danstrup (Anders Pedersen), Nyrup (Oluf Pedersen) Stenholt (Niels Christensen) og Langstrup (Niels Madsen), som alle lå i nærheden af arbejdsstedt.

Nordsjælland var desuden repræsenteret med Gilleleje (Niels Pedersen) og Sundby/ Frederikssund (Oluf Nielsen), og som det ses kun med 1 mand hver. Af de 29 fra den sjællandsk ø-gruppe kom hele 18 fra Nordsjælland.

Det er imidlertid ikke de 375 "stillinger" ved arbejdet på kongevejen eller den lille stikvej, der har trukket folk til sig: 54 af navnene, der optræder på listen, kan med sikkerhed genfindes blandt de foregående måneders lister over arbejdere ved Kronborg, der er lige så udspecificerede som rullerne over vejarbejdere.

Det kan ikke overraske, idet hovedentreprenøren på anlægget af kongevejen Valentin von Spangenberg også var i gang på Kronborg med "sine folk" som det hedder i rullerne. Der er antagelig sket det, at da arbejderne på Kronborg Slot og selve fæstningsværker var slut for sæsonen 1585, er folkene blevet overført til arbejdet på kongevejen, hvor de så har arbejdet i de sidste måneder af 1585. Det må have været under noget mere ugunstige vejrmæssige vilkår end sommerens og efterårets arbejder, om end frosten har lettet arbejdet med af fjerne træer og buske og arbejdet med at fjerne eller tilføre af jord til vejen, der jo lettedes ved at den jord, der kørtes på var hård af frost.

Lønningerne

Blandt arbejderne var der nogle enkelte, der fik en højere betaling end daglønnen på 4 sk. Det var først og fremmest vejentreprenøren Valentin Spangenberg, der fik 12 sk. pr. dag, og hans kollega Morten Kølln, der ved første lønudbetaling fik 12 sk., men herefter kun 7.

Tre arbejdsformænd, der også kendes fra listerne over arbejdere ved Kronborg, fik henholdsvis 11, 10 og 7 sk. ifølge den første rulle. Som Morten Kølln fik de i den følgende rulle væsentligt mindre, blot 5, 5 og 7 sk. Svingningerne i daglønnen synes at afspejle særlige arbejdsbyrder, der desværre ikke lader sig afdække ud fra de forhåndenværende oplysninger.

Rullerne viser, at der på kort tid har været arbejdet meget intenst på i hvert fald en del af kongevejen mellem Helsingør og Fre-

Udsnit af Erik Dahlbergs skitsekort over Helsingørs omegn fra 1659 med en markering af den gamle vej mod Frederiksborg. Reerstrup er angivet midtvejs i vejforløbet. Efter N. E. Nørlund: Danmarks Kortlægning. 1942

deriksborg, og tilsvarende på stikvejen til Hammermøllen i den tidlige vinter 1585/86.

Valentin Spangenberg

Vejentreprenør Valentin von Spangenberg var officielt "graver" på Kronborg. Han havde i 1570'ernes slutning arbejde med anlæg af fiskedamme omkring Hammermøllen i Hellebæk, men blev efterhånden inddraget i arbejdet med opførelsen af Kronborg Slot og de omkringliggende fæstningsværker. Han og hans folk omtales derfor hyppigt i Øresundstoldregnskaberne. Han var ikke arkitekt eller bygmester, men netop hvad vi i vore dage ville betegne entreprenør, og han og "hans folk" udførte en lang række opgaver af vidtforskellig karakter, lige fra losning af skibe, der kom med byggematerialer og levering videre til bygningshåndværkerne oppe på slottet, til udgravning af voldgravene.

Men netop omkring 1585 var arbejdet på slot og fæstningsværker næsten afsluttet, og i 1586 fik Valentin von Spangenberg overladt gården Ridderstrup på livstid som kompensation for i fremtiden at skulle vedligeholde kongevejen mellem Frederiksborg og Kronborg (3). Han synes ikke at have været "opsynsmand"i ordets snævre forstand, men tilsynsførende med vejens tilstand.

Gården Ridderstrup eller Reerstrup optræder i regnskabet for Kronborg Len for 1592/93, da det nævnes, at "Falentin graver" havde den ene af to gårde i Reerstrup, som ifølge jordebogen årligt ydede 1½ tønde smør og 3 tønder havre i årlig afgift (4). Da livsbrevet fra 1586 fritog ham for "landgilde, ægt, arbejde og anden tynge" forekommer det lidt selvmodsigende, men det er ikke sjældent i ældre regnskaber at se en normeret fordring gentaget i det næsten uendelige,

selvom der efter en bevilling ikke skulle betales. Det blev så "regnskabsforklaret" ved en afkortning i regnskabets samlede indtægter.

Muligvis som følge af sine mere civile aktiviteter med anlægget af vejen, blev Valentin Spangenberg aftakket fra Kronborg i oktober 1588. Allerede i april 1589 dukker han imidlertid op i Helsingør igen, da han sammen med kollegaen Påske Graver, ikke at forveksle med Påske Tømmermand, arbejdede ved Kronborgs rendebane. Man har tydeligvis ikke kunnet undvære ham, og enden blev da også, at han i april 1591 blev genansat i tjenesten som graver ved Kronborgs fæstning. I de følgende år ses han som tilsynsførende "ingeniør" eller "konduktør", som vi ville kalde funktionen i dag.

Hvorledes Spangenberg har røgtet sit ansvar over for kongevejen vides ikke. Sandsynligvis har han haft en tillidsmand på stedet til at varetage de praktiske opgaver. Kun en enkelt oplysning synes bevaret om senere vejarbejder, da "han og hans selskab" – rimeligvis de folk, han havde i sin tjeneste – i 1604 fik 12 daler 5 sk. "for arbejder på den ny vej mellem Kronborg og Frederiksborg" (5). Det var jo et yderst beskedent beløb og kan kun have dækket over en mindre reparation. Men oplysningen viser, at Valentin Spangenberg stadig var aktiv "vejmand".

I Øresundstoldregnskaberne ses det, at han fik løn som graver på Kronborg frem til 1609. I de foregående tre år havde han dog arbejdet på en modernisering af Københavns nye Østervold på strækningen mellem Nørreport og den daværende Østerport (ud for Østergade), og har dermed næppe været disponibel på Kronborg. Han døde i 1611 under belejringen af Kalmar. Ridderstrup faldt vel tilbage til kronen, og hvorledes vejstykket herefter er blevet vedligeholdt, vides ikke –heller ikke, hvem der fik ansvaret herfor.

Morten Graver, der var med ved anlæggelsen af kongevejen mellem Helsingør og Frederiksborg i 1585, optrådte i de følgende år som "graver ved kongenvejen mellem Frederiksborg og Hillerød", uden at der findes nogen nærmere oplysninger om hans virksomhed på denne vejstrækning.

Men Øresundstoldregnskabet giver med sin overraskende ruller over arbejdere ved vejbyggerierne i 1585 et sjældent indblik i anlæggelsen af en af de mere betydningsfulde kongeveje. I tilgift får man oplysninger om vejanlægget herfra til Hammermøllen i Hellebæk.

Noter:

1) Alex Wittendorff. Alvej og kongevej. 1973, S. 247-248

2) Rigsarkivet. Rev. regnskaber. Øresundstoldregnskaber. Udgift 1585, S. 1295-1318

3) Kancelliets brevbøger 1584-88, S. 750

4) Rigsarkivet. Lensregnskab for Kronborg Len 1592-93. Kronborg Slots jordebog (mikrofilm 18382)

5) Rigsarkivet. Rev. regnskaber. Øresundstoldregnskaber. Udgift 1604, S. 88

Klokken i Valby Kirke støbt af Hans Wulff Entfelder 1614

Kongelig Majestæts bøssestøber Hans Wulff Entfelder

af Torben Bill-Jessen

I 1599 bevilgede Christian den fjerde opførelse af et nyt gethus (kanonstøberi) på Kronborg til supplering af det københavnske. Allerede året efter er det i virksomhed under ledelse af Hans Wulff Entfelder.

Entfelder betegnes snart som "rotgieter", der blot angiver ham som støbemester i rødt metal, kobber og bronze, og snart specielt som "büxengiesser", bøssestøber, og hans vigtigste arbejde blev da også fabrikation af metalkanoner. Antallet af ansatte ved virksomheden i Helsingør kendes ikke, men i sin bestalling forpligter han sig til at oplære to "drenge" i sit håndværk. Hans løn skulle

være 20 gylden "hver til en og tyve schilling i tillæg - ligeledes ogsaa en bøsseskyttes løn". Her udover skulle han for hvert skippund han fik støbt "naadigs have udleveret seks daler og tegn. Des angaaende ogsaa lade forsyne med fri bolig samt et smeltehus, ovn og esse. Ligesaa en almindelig hofklædning".

I 1601-02 foranstaltede Christian den Fjerde en omfattende indsamling af klokker fra hele landet. Det var dog ikke første gang, at kirkerne måtte holde for, når kongen fandt det fornødent at smelte malmen om til kanoner. Frederik den Første og Christian den Tredje havde tidligere haft stor succes med klokkekonfiskationen.

Også i Sverige kendte man til indsamling af klokker. I 1531 gav Gustav Vasa de svenske landsogne besked om at aflevere deres største eller næststørste klokke. Købstæderne måtte bøde med deres klokker året før. Indsamlingen i Sverige gav endnu større problemer end i Danmark. I Dalarne, hvis indbyggere traditionelt hævdede en vis selvstændighed, blev de kongelige embedsmænd overfaldet og måtte flygte over hals og hoved. Dette såkaldte "klokkeoprør" endte med henrettelse af lederne, men kongen måtte give afkald på klokkerne og tage til takke med en pengeafgift.

Helt så galt gik det nu ikke for Christian den Fjerde. Hver kirke måtte kun beholde den største klokke. Fra Kronborg Len blev indsamlet i alt 17 klokker med en vægt på mere end 37 skippund. Helsingborg Len måtte aflevere 82 klokker med en vægt på over 185 skippund.

Fra Frederiksborg Len kom klokker fra Nødebo og Alsønderup. Græse og Grønholt ville ikke af med deres klokker, hvorfor kongen nådigst gav tilladelse til at de sendte kobber og andet køkkentøj med en tilsvarende vægt. I Grønholt kneb det med erstatnings kobberet, hvorfor de måtte betale 88 daler, 2 mark og 6 skilling til indkøb af det manglende kobber.

I hvilket omfang denne kongelige befaling er blevet efterkommet, får man en forestilling om ved at se, at alene i Helsingør var der inden oktober 1603 nedsmeltet 186 skippund metal af 140 klokker.

Kobberet fra de mange klokker blev herefter omsmeltet til kanoner, klokkemalmen blev således anvendt efter kongens bestemmelse. Den vigtigste af de kongelige leverancer omfattede de såkaldte 100 "konger" hvoraf Hans Wulff Entfelder fra kanonstøberiet ved Helsingør leverede de 50 i årene 1603-04.

De øvrige skulle leveres af rotgieter Borchart Quelkmeyer i København. De var hver især prydet med en dansk konges billede og en indskrift der berettede om kongens regeringstid fra sagnkongen Dan til Bjørn Jernside, hver kanon havde gennemgående en vægt på 6 skippund. Med denne ordre lagde Christian den Fjerde grunden til en gennemgribende modernisering af rigets artillerimateriel, samtidig lagde han grunden til et helt nyt industrikompleks ved Helsingør – bestående af en kobbermølle, en hammermølle og et støberi.

Otto Blom har i sin bog "Kristian den Fjerdes Artilleri, hans Tøihuse og Vaabenforraad" karakteriseret kongens indsats med følgende ord: "Kristian d. 4de har aldrig udrettet noget efter Forholdene saa storslaaet eller saa fortjenstligt for sit Artilleri, som da han i Begyndelsen af sin Regering paa en Gang lod støbe de 100 Gamle Konger."

I 1607 støbte Hans Wulff Entfelder to endnu større kanoner. Christian den Fjerde havde som andre konger brug for alliancer og venner, hvorfor han lod støbe to "hele kartover". De vejede tilsammen 87 skippund, 18 lispund og 1 skålpund, hvilket er omkring 13.951.496 kg. De var en gave til kongens svoger, hertug Henrik Julius af Braunschweig.

I Helsingør støbte Hans Wulff Entfelder mange andre kanoner end "kongerne", de fleste fik malende navne som de "Flyvende Heste" "De Pauren" og "Marekatte". Christian den fjerde var selv nærværende i 1601 ved tegning, støbning og afprøvning af den såkaldte "Rosenkartove" på ikke mindre end 14 skippund.

Regnskaberne fra Kronborg fæstning hvor under støberiet hørte er ikke bevaret i sin helhed. Men de danner dog et godt billede af den tidlige industri og våbenproduktion der fandtes i første halvdel af 1600-tallet i Helsingør. Udover Sjælland, dog mest i det nordlige, findes en del kirker med klokker der er støbt i Helsingør. Klokker og døbefonten i Gerlev har det på den måde, at de næsten altid taler i "jeg form", "Hans Wolf Endtfelder gjorde mig". Disse klokker er ikke omtalt i regnskabsprotokollerne, hvorfor støbningen af dem måske er en mere privat beskæftigelse for støberen. Vi har ingen oplysninger om, hvorfor der i Valby Kirke hænger en klokke støbt i 1614 af Hans Wulff Entfelder. Ligesom der heller ikke er bevaret oplysninger om den døbefont som samme bøssestøber støbte i 1604 til Gerlev Kirke. Indskriften på fonten er ifølge Danmarks Kirker: "Hans Wolf Endtfelder gos mich (....støbte mig"). Langs kummens øvre rand: "Anno DMDCIIII blef denne Fvnd støbt Kirkeverger Her Hans Tagesen oc Niels Iensen Paciencia fertilis arbor (....tålmod er et frugtbart træ").

Skiftet den 6. juni 1616 efter "affgangne mester Hans Wulff Entfelder Kongelig Majestæts Gietmester" giver et billede af hans hjem i Helsingør. Han var gift med Valborg Michelsdatter. De havde sammen tre døtre Lisbeth, Annecke og Martha alle med efternavnet Hansdatter. I hjemmet var blandt en

Døbefonten i Gerlev Kirke

del guld og sølv også 1 sølv stob på 18 lod der indeni var forgyldt. 4 par skospænder af sølv, 1 ring med en smaragd og 2 forgyldte sølvringe. En masse kedler, 8 gryder og 2 pander alt af kobber. Af "Jernfang" var udover det værktøj han havde brugt i støberiet en langbøsse til 4 rigsdaler, en anden bøsse, en "degen" og et kort værge (sværd) og et "seirverck" (urværk). Af trævare fandtes to sengesteder, et urteskrin, en natstol (toiletstol), et badekar, mange kister og en stridshammer. Af sengetøj beskriver skiftet et utal af hynder, puder og dundyner, lagner og pudevår. Vi kan også se hvordan han har gået klædt. Der var 4 skjorter og 5 kraver samt en badekappe, en sort kappe og en rejsekjortel, to par bukser og af trøjer fandtes en gul atlaskes og en klædestrøje med bomesies ærmer og to hatte. Ud af de 25 bøger der er beskrevet i skiftet kan nævnes den "Medianske Bibel", "Wapenbuch deutscher Nation", "Von der indische Reisen", en tysk sangbog uden titel, samt bogen "Calendarium und Hausapotek".

Der var bortskyldig gæld til en række af byens borgere for 673 danske dalere. Trods denne gæld blev der dog arv at udbetale til enken og børnene, ligesom der i smedjen fandtes liggende et "kobberstøcke" (kanon) arvingerne tilhørende.

Nyt fra museer

Folkemuseet i Hillerød oplyser at Æbelholt Klostermuseum åbner for sæsonen den 1.maj og minder desuden om middelaldermarkedet på klosteret den 16. og 17. juni. Også Bymuseet på Jægerbakken i Slotshaven åbner igen den 1. maj. Her kan man f.eks gå en tur i "Tidens Gade", der rummer karakteristiske værksteder, butikker, dagligstue, skole og arbejdspladser fra perioden omkring 1950'erne.
Læs mere om åbningstider, adresser o.s.v. på www.folkemuseet.dk

Nyt om bøger

Glimt fra 1950'ernes Jægerspris. Udgivet af Historisk Forening i Jægerspris. 2006. 111 sider : ill. Pris: 140 kr.

Optakten til bogen var en studiekreds om Jægerspris historie i 1950'erne. En række mennesker mødtes en gang om ugen i fire måneder og fortalte løst og fast om dem selv og deres familiers op- og nedture i l950'erne. Undervejs fandt deltagerne de gamle fotoalbum frem.

Bogen består således af studiekredsens beretninger suppleret med artikler fra Frederiksborg Amts Avis i 1950'erne. Indholdet er ordnet sådan at man kommer på en guidet tur gennem Jægerspris. En lang række ejendomme, forretninger, personer og foreninger omtales. Et luftfoto fra perioden påført vejnavne og numre letter orienteringen og gør det muligt at "springe" i bogen.

Personligt synes jeg at det er en god ide at udgive en publikation, som handler om anden halvdel af 1900-tallet. Der er ikke oceaner af lokalhistoriske publikationer om den periode - her er et bud - forhåbentlig til inspiration for andre.

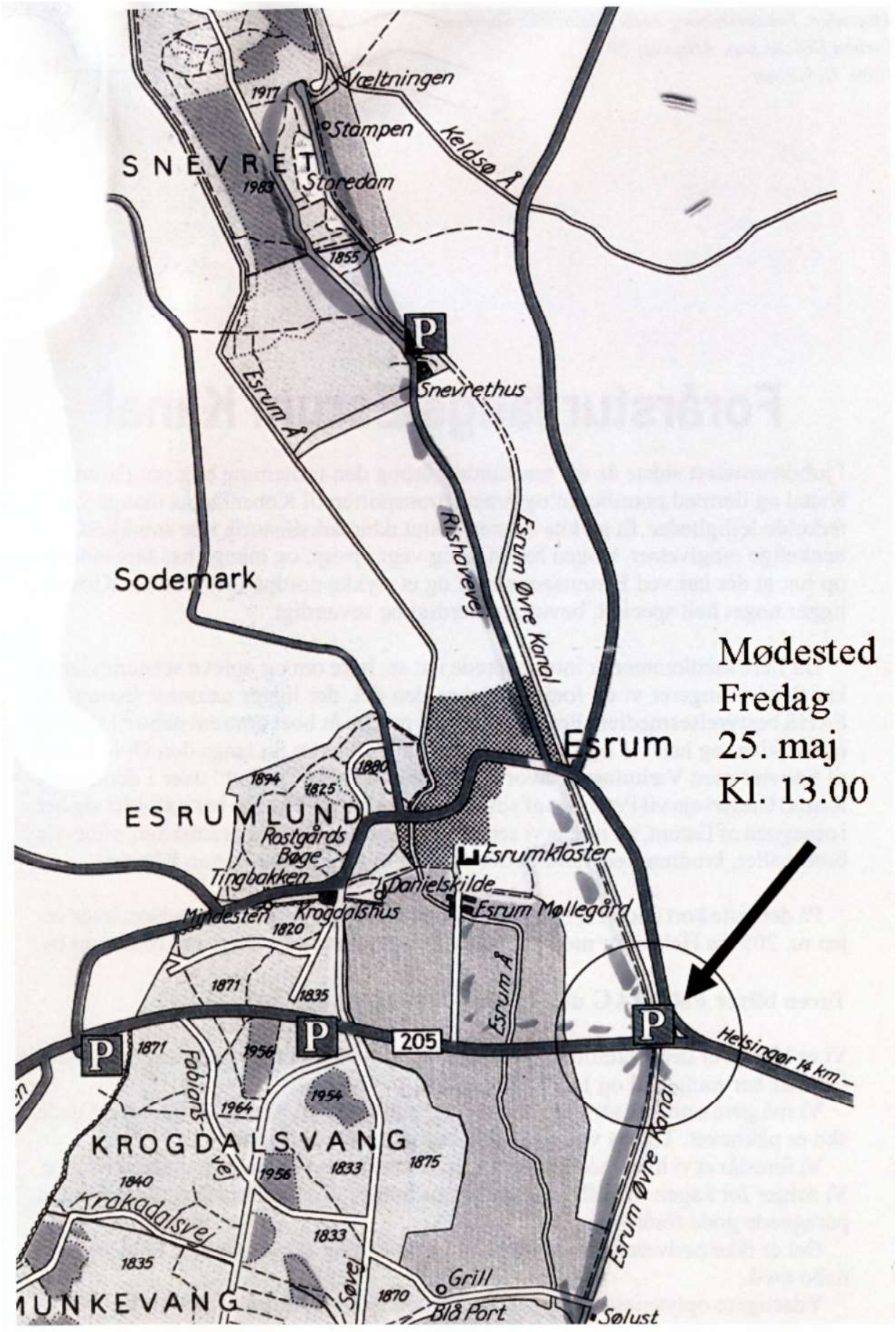
Godfred Hartmann: Nordsjællandsminder. Udgivet af Forlaget "Esrum Sø" ved Niels Richter-Friis. 2007. 180 sider. Pris 199 kr.

Fra 1975 til 1997 skrev Godfred Hartmann hvert år en artikel til "Folk og minder fra Nordsjælland", som Richter-Friis udgav på daværende tidspunkt.

Disse artikler udgives her for første gang samlet. Hvor det har kunnet lade sig gøre, er billeder, der tidligere blev trykt i sort/hvid, nu gengivet i farve.

Bogen har samme format som "Esrum Kanal" - bare færre sider. Den er fyldt med dejlige fareveillustrationer. Selv er jeg helt vild med helsides gengivelser af gamle malerier. Som alle indehavere af "Esrum Kanal" nok kan forestille sig - en flot bog!

E.S.

Mødested
Fredag
25. maj
Kl. 13.00
Vældningen
Stampen
Keldsø Å
SNEVRET
Storedam
Snevrethus
Esrum Å
Rishavevej
Esrum Øvre Kanal
Sodemark
Esrum
ESRUMLUND
Rostgårds Bøge
Tingbakken
Esrumkloster
Danielskilde
Esrum Møllegård
Mindesten
Krogdalshus
205
Helsingør 14 km
KROGDALSVANG
Fabiansvej
Krokadalsvej
Grill
Blå Port
Sølust
MUNKEVANG

Forårstur langs Esrum Kanal

I jubilæumsåret sidste år var samfundets årbog den fornemme bog om Esrum Kanal og dermed pramfarten og brændetransporten til Københavns mange vinterkolde lejligheder. Et stykke næsten glemt danmarkshistorie i de smukkest tænkelige omgivelser. Bogen har virkelig vagt opsigt, og mange har fået øjnene op for, at der her ved Esrumsøens bred og et stykke nordpå forbi Esrum Kloster ligger noget helt specielt, bevaringsværdigt og seværdigt.

Da flere medlemmer er interesserede i at se, høre om og opleve sceneriet langs kanalen, arrangerer vi en forårstur langs den del, der ligger nærmest Esrum Sø. FAHS bestyrelsesmedlem Peter Kalko har i mange år boet omtrent nabo til skoven og kanalen, og han vil tage os med på en tur fra Esrum Sø langs den Øvre Kanal til Snevret med Væltningen, hvor træstammerne blev "væltet" over i den Nedre Kanal. Undervejs vil Peter øse af sin store viden, om det liv der har udfoldet sig her i omegnen af Esrum, alt imens vi ser på de historiske rester af pramfarten, slibe- og boremøller, krudtmøller, vandmøller og ikke at forglemme Esrum Kloster.

På det viste kort (side 11) kan ruten ses. Vi mødes på parkeringspladsen, hvor vejen nr. 205 fra Helsingør mod Gribskov har en sidevej der fører ind til Esrum by.

Turen bliver FREDAG den 25. maj 2007 kl. 13.00.

Vi er klar over det utraditionelle tidspunkt, men vi håber, at mange af vore medlemmer har mulighed og lyst til at deltage.

Vi må gøre opmærksom på, at turen går ad skovstier, så et godt bentøj og gode sko er påkrævet. Turens varighed er beregnet til 1½ til 2 timer.

Vi foreslår at vi hver medbringer en termokande med kaffe eller anden drikkelse. Vi sørger for kagen til kaffen og undervejs holder vi en kaffepause i det til dagen påregnede gode forårsvejr.

Det er ikke nødvendigt med tilmelding, og enhver er velkommen til at tage sin nabo med.

Yderligere oplysninger kan fås hos Torben Bill-Jessen på tlf. 49 21 86 89.